

Economia de l'equilibri dinàmic

Recerca i articulació de models socioeconòmics per fer front a les armes subtils de la violència estructural dels financers

Martí Olivella

Cicle Alternatives al Sistema
Nova - Innovació Social
31/05/2012

1. Vivim en un món desequilibrat.
2. Com acordar els equilibris socialment desitjables?
3. Com gestionar els equilibris de forma dinàmica?
4. Tenim altres models de canvi que la conversió personal, l'autogestió col·lectiva o el control institucional?
5. Hi ha altres camins més enllà de la resignació, de les reformes o de la revolució?

A. Qüestions

6. Podem canviar la correlació de forces sense activar la incoherent espiral de violència?
7. Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna clau?
8. Quins objectius ens guien? L'anar fent? Un procés possible? Un model utòpic?
9. Podem plantejar estratègies socialment possibles malgrat que les tendències ens indiquin que són poc probables?
10. Com ens jutjarà la història? Quina és la nostra responsabilitat? Què podem fer?

B. Qüestions

1. Vivim en un món desequilibrat

Principals desequilibris:

Riquesa: 0,66% te el 60% riquesa = 1% / 99% / Ventall de renda d'1 a ?

Població: entre regions, entre zones rurals i urbanes, en el planeta...

Energia: entre rics i pobres, entre no renovables i renovables,

Influència: poder del diner, poder polític, gènere, coneixement, nissaga...

Sectors: públic i social (no lucratiu), privat (lucratiu)

El desequilibri és sempre fruit **d'una valoració ètica dels límits d'allò inacceptable**, més que de la constatació dels perjudicis “objectius” que estigui ocasionant: les inèrcies i els interessos accepten com a “normals” els desequilibris del moment.

1. Vivim en un món desequilibrat

2. Com acordar els equilibris socialment desitjables?

Per la força de les armes: invasions, opressions o revolucions armades

Per la força de la deliberació: dades, coneixement, consciència..

Per la força de les eleccions: partits, parlaments, governs..

Per la força dels referèndums: democràcia directa vinculant...

Per la força de l'acció no violenta: no cooperació, desobediència civil...

Per la força de la vida alternativa: vida coherent paral·lela a general

2. Com acordar els equilibris socialment desitjables?

3. Com gestionar els equilibris de forma dinàmica?

Anant més enllà de valors absoluts i equívocs (justícia o igualtat) i cultivant una ètica compartida sobre els límits del que és inacceptable

Triant les forces més adequades per acordar els equilibris
(deliberació, noviolència, vida alternativa, referèndums, eleccions...)

Disposant de dades fiables, poc manipulables, contrastables, per identificar els desequilibris i per valorar el grau d'equilibris aconseguits.

Disposar de sistemes d'autoregulació (cibernètics) que a partir d'un lílindat acordat com inacceptable, endega mesures per cercar de nou l'equilibri perdut desitjat.

(En l'apartat 7, veurem algunes eines per tenir dades i autoregular l'economia)

3. Com gestionar els equilibris de forma dinàmica?

4. (a) Tenim altres models de canvi que la conversió personal, l'autogestió col·lectiva o el control institucional?

La conversió personal (cerca coherència entre els valors d'equilibri i els comportament) és imprescindible, però no suficient. No es fa aïlladament sense implicació social.

L'autogestió col·lectiva (viure en grups els valors d'equilibri que el sistema rebutja) permet experimentar les alternatives que es proposen, afavoreix la conversió personal i condueix, tard o d'hora, a la necessitat del control institucional per fer-les viables.

El control institucional (poder decidir legítimament i legalment, amb el suport de la població, sobre les regles de joc i incentius que afavoreixin la gestió dels equilibris acordats) és també imprescindible i urgent, sobretot en un món en què els desequilibris principals ens posen al llindar de la catàstrofe sense retorn.

4.(a) Tenim altres models de canvi?

4.(b) Tenim altres models de canvi que la conversió personal, l'autogestió col·lectiva o el control institucional?

Hem estat segles barallant-nos entre religions, moviments, partits, ideologies... per imposar el model de canvi... i n'hem sortit escaldats.

Sí, si som capaços de:

- **no contraposar-los** (no hi ha un model millor, “el model”!)
- **d'entendre la seva complementarietat** (uns ajuden els altres)
- **de respectar i potenciar el moment de cada persona i grup**

Passar de l'un o l'altre, a l'un i l'altre

4.(b) Tenim altres models de canvi

4.(c) Tenim altres models de canvi que la conversió personal, l'autogestió col·lectiva o el control institucional?

Tenim un altre model de canvi: **el canvi instrumental**

- És un canvi que no **exigeix conversió personal ni autogestió col·lectiva** però les afavoreix.
- És un canvi que pot ser **promogut des de la ciutadania i aplicat des del govern** per avançar cap a un determinat equilibri, de forma indirecta:

P. ex:

- quin és el canvi instrumental que fa que en les cruïlles hi hagi menys accidents mortals?
- quin és el canvi instrumental que fa que tothom es llevi una hora abans per aprofitar més la llum del dia?

4.(c) Tenim altres models de canvi

5.(a) Hi ha altres camins més enllà de la resignació, de les reformes o de la revolució armada?

La resignació, la passivitat, la covardia, la impotència... és el camí més habitual que manté les majories sota desequilibris inacceptables. “I jo què puc fer, pobre de mi?”

Les reformes són el camí propi per anar contemporitzant amb els poders fàctics que mantenen els seus privilegis, és a dir, un conjunt de desequilibris al seu favor.

La revolució armada ha estat el camí de la desesperació: quan els desequilibris són intolerables i pensen que només aturaran la violència estructural i armada que manté els desequilibris, amb una violència armada superior.

5.(a) Hi ha altres camins: resignació, reformes o revolució armada?

5.(b) Hi ha altres camins més enllà de la resignació, de les reformes o de la revolució armada?

Les transicions poden ser un camí que ens treu de la resignació, perquè ens activa personal i col·lectivament a començar a caminar cap a uns objectius d'equilibri i en uns terminis temporals acordats; sabent que no s'aconseguiran en un dia, però que un dia cal començar.

Les transicions poden ser un camí per superar el reformisme si, iniciades des de la base social, des de les comunitats i col·lectius, mostren que són possibles alguns dels equilibris desitjables, sense haver d'esperar que governs i empreses emprenguin els canvis urgents que necessitem.

Les transicions poden ser un camí per superar les revolucions armades, fetes per minories, amb molt dolor i desequilibris, que si triomfen han de continuar amb la violència armada per mantenir-se.

Les transicions parteixen de la base, però volen una transformació general i radical que garanteixi els equilibris desitjats per a tothom.

5.(b) Hi ha altres camins: resignació, reformes o revolució armada?

6. Podem canviar la correlació de forces sense activar la incoherent espiral de violència?

Ja hem vist que per la força de les armes **creem més desequilibris** que els que volem aconseguir.

Per tant hem d'apostar per complementar

- **la força de la deliberació:** dades, coneixement, consciència..
- **la força de la vida alternativa:** vida coherent paral·lela a general
- **la força de l'acció no violenta:** no cooperació, desobediència civil...
- **la força dels referèndums:** democràcia directa vinculant...
- **la força de les eleccions:** partits, parlaments, governs..

Per tant és la **força del poble organitzat per territoris, per sectors, per temes** que s'informa, delibera, viu altrament, **amb accions i estratègies no violentes** per organitzar consultes i referèndums vinculants, per arribar a condicionar els partits i els governs, i per revocar-los quan no compleixen les promeses electorals.

6. Podem canviar la correlació de forces sense activar la violència?

7.(a) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

La complexitat i la sobre-informació ens tenen entretinguts en multitud de fets, “d'arbres que no ens deixen veure el bosc”.

Canvi climàtic, crisi, retallades, guerres, fam, pobresa, violència...

Què tenen en comú? Quina és la causa profunda? Com la podem combatre?

El mal? (el malvat sempre és l'enemic!)

L'egoisme? (tots en tenim alguna tendència per sobreviure!)

Com operen impunement en la societat les tendències més egoistes?

Si l'estat de dret i la democràcia són mitjans per garantir la igualtat jurídica

per què encobreixen un estat de fet (poders fàctics) i una plutocràcia (poder del diner) que porten a la concentració de diner i de poder com mai s'havia vist?

7.(a) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

7.(b) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

La hipòtesi central que plantejo, recollida en els darrers 30 anys de diverses persones i experiències, és que **hi ha algunes causes clau que impedeixen un autèntic canvi** cap als equilibris que la majoria social acordi:

- **l'afany de lucre** -de guanyar i acumular diners- com a valor dominant, que menysté i sotmet tots els altres valors i que provoca gran part dels desequilibris.
- **el tipus de moneda vigent** – anònima, desinformativa i circulant- que esdevé la principal arma per mantenir l'afany de lucre com a valor dominant.
- **el tipus de sistema financer** que, fonamentat en el crèdit amb interès, obliga a un creixement il·limitat i insostenible, que provoca crisis periòdiques a favor dels qui presten, tot sotmetent a servitud per deute a les majories.
- **l'apropiació, gràcies a aquests mecanismes subtils en mans de la minoria (l'1%), d'una plusvàlua comunitària** que és fruit de l'acumulació de coneixement de la humanitat, i que si es gestionés públicament, permetria viure dignament i sosteniblement tota la població del planeta, en el grau d'equilibri que ella mateixa acordi en cada indret.

7.(b) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

7.(c) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

L'afany de lucre -de guanyar i acumular diners- com a valor dominant, que menysté i sotmet tots els altres valors i que provoca gran part dels desequilibris econòmics, polítics, culturals, comunicatius, ambientals...

El desig de lucre es retroalimenta en la mesura que fa que **qui té diners té més poder**, en molts àmbits, i per tant pot aconseguir més diners. I en una societat monetitzada i desequilibrada, **tenir diners dóna més “seguretat” i “llibertat”** que els qui no en tenen.

Els qui tenen **més diners tenen més influència en el poder polític** (prestigi social, xantatge, suborn, corrupció...) i el sotmeten (finançament partits i eleccions, pressió en els parlaments, els governs i els jutges...).

No cal combatre la pobresa. Cal combatre la riquesa que vagi més enllà de la quantitat que cada societat consideri acceptable. [*Ecodemocràcia cooperativa: referèndum sobre el ventall de renda i patrimoni d'1 a 50? Economia del Bé comú: ventall de renda en empresa d'1 a 20? Cooperatives de Mondragón: d'1 a 7*]

7.(c) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

7.(d) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

El tipus de moneda vigent –anònima, desinformativa i circulant- que esdevé la principal arma per mantenir l'afany de lucre com a valor dominant.

Anònima: no diu qui compra ni qui ven (és l'arma secreta que permet la impunitat de la majoria de crims, delictes i corrupcions. No hi ha proves!)

Desinformativa: no diu què es compra ni què es ven, ni el preu, ni el lloc... La gestió econòmica no té dades fiables ni actuals per actuar.

Circulant: la desconeguda velocitat de circulació d'una mateixa quantitat de bitllets –massa monetària- no permet controlar la inflació o la deflació.

[*El poder del diner.* Un sistema monetari personalitzat, informatiu, equilibrat, fonamentat en un nou tipus de moneda: la **factura - xec**]

7.(d) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

7.(e) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

El tipus de sistema financer que, fonamentat en el crèdit amb interès, obliga a un creixement il·limitat i insostenible, que provoca crisis periòdiques a favor dels qui presten, tot sotmetent a servitud per deute a les majories.

El diner és crea del no res pel **sistema bancari en forma de crèdit**. Si es torna el crèdit queda compensat. Però ningú ha creat el diner per pagar els interessos!. És a dir, algú ha de demanar més crèdit per pagar els interessos. Això crea estructuralment una piràmide i una bombolla que cíclicament peten. I fa que els grans sigui pocs i més grans (que no poden caure!) i que els pobres siguin més, i més pobres.

[Si apleguem una moneda factura-xec i un sistema de crèdit sense interessos, *Nada está perdido*, podem avançar en una economia transparent, informada i sense crisis, cap a una sobirania financera ciutadana]

7.(e) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

7.(f) Ens fixem en els efectes o en les causes? Ens estem deixant alguna causa clau?

L'apropiació, gràcies a aquests mecanisme subtils en mans de la minoria (l'1%), d'una plusvàlua comunitària que és fruit de l'acumulació de coneixement de la humanitat. Permetria viure dignament i sosteniblement a tota la població del planeta, en l'equilibri que ella mateixa acordi.

Tenim externalitats negatives (costos que les empreses tenen però que no comptabilitzen, com la destrucció del medi ambient).

Tenim externalitats positives (beneficis que les empreses tenen però que no comptabilitzen, com l'educació, els invents i patents a domini públic..)

Amb un sistema monetari informatiu i amb un sistema de crèdit sense interessos podem fer emergir una plusvàlua no privada que pot permetre assegurar a tothom els mínims per viure dignament i no haver d'entrar en l'espiral de l'afany de lucre que cerca seguretat i llibertat. [*Assaig sobre moneda, mercat i societat. Tercera Via.*]

7.(f) Ens fixem en els efectes? Ens estem deixant alguna causa clau?

Chattanooga Times Free Press *Bennett*

The Rescue Plan

8. Quins objectius ens guien? L'anar fent? Un procés possible? Un model utòpic?

No és una crisi és una estafa. Però ahora és una **oportunitat per posar en evidència les causes clau** de l'estafa i per plantejar-hi alternatives.

Si no volem “anar fent” mentre tot s'enfosa, ens hem d'implicar en generar un procés possible, un procés de transició que reforci l'estat de dret i la participació, que, més enllà de models tancats centrats en ideals, cerqui els equilibris dinàmics sobre els diferents temes clau que la població vagi acordant amb les eines adequades per intentar-ho.

8. Quins objectius ens guien?

9.(a) Podem plantejar estratègies socialment possibles, malgrat que les tendències ens indiquen que són poc probables?

Hem seguit al llarg del Cicle Alternatives al Sistema diversos plantejaments. Des del punt de vista dels “equilibris”, i simplificant en una frase:

- el **Decreixement** ens planteja l'equilibri entre humanitat i natura; i entre enriquits i empobrits,
- la **Democràcia inclusiva** ens planteja l'equilibri entre la demòtica (el poble en acció) i la política; entre democràcia econòmica i política,
- la **Democràcia econòmica** ens planteja a l'equilibri entre capital i treball, entre empresa privada, pública i cooperativa.
- la **Cooperativa integral catalana** ens planteja l'equilibri entre autogestió i la desobediència civil per viure sense capitalisme.
- La **Sobirania financera** ens planteja l'equilibri entre creació monetària i economia productiva.

9.(a) Podem plantejar estratègies socialment possibles

9.(b) Podem plantejar estratègies socialment possibles, malgrat les tendències ens indiquen que són poc probables?

Crec que l'**Ecodemocràcia cooperativa** (*Adéu, capitalisme 15M – 2031*) recull, a la seva manera, gran part d'aquestes aportacions, i dóna una marc d'articulació de plantejament i d'experiències (topies) emergents, i una estratègia per generar aquesta transició a 20 anys.

Com ja va dir algú el dia de la presentació, és un llibre que m'hauria agradat escriure. Però com que no ha estat el cas, almenys estic content perquè he ajudat a que sigui una realitat amb el Premi a Innovació Models.

Tenim poc temps per aprofitar la crisi com a oportunitat i per encarar els grans reptes que ens estan destruint més enllà de la crisi financera.

En aquesta situació especial hem de generar sinergies. Personalment aposto per la proposta de l'Ecodemocràcia cooperativa –que és oberta, intel·ligible, viable i que aplega gran part de les altres propostes–.

9.(b) Podem plantejar estratègies socialment possibles

10.(a) Com ens jutjarà la història? Quina és la nostra responsabilitat? Què podem fer?

En aquests moments terribles no podem estar en tertúlia permanent, en assemblees sense nord. **No podem anar fent actes i cicles culturals.**

Sabem moltes coses que ens aclaparen i esgarripen.

Coneixem algunes peces clau que ens poden permetre anar més enllà de l'espiral de violència, de revolucions i contrarevolucions que sempre són finançades pels mateixos a benefici propi.

En el **marc d'indignació expressada pel 15M**, que segueix en assemblees i comissions; en el **marc del Fòrum Social Català** que ofereix una vintena de projectes i campanyes (es presenten el dia 9); en el marc dels moviments ciutadans que aspiren a una **sobirania financera, social i catalana**, hem de donar algun pas que permeti que la ciutadania s'organitzi per ser activa políticament (i que no sigui la formació d'un nou partit).

10. (a) Quina és la nostra responsabilitat?

10. (b) Com ens jutjarà la història? Quina és la nostra responsabilitat? Què podem fer?

En el marc del **Consens de Barcelona**, 150 persones de tot el món han generat “*El compromís per un món habitable per a tothom*”. Inspirats en el *Transition Network*, proposen la creació de **Cercles de Transició**, formats per grups de persones que en un barri, poble, organització,... acorden treballar per un objectiu assolible en els propers anys (5, 10, 20..) i coordinar-se amb altres Cercles de Transició i moviments d'arreu per aprendre mútuament i per enfortir la influència.

Ens podem imaginar la força d'una **xarxa de Cercles de Transició**, que són agents d'un canvi, alhora local i global, que facilita **l'articulació** entre territoris, temes i sectors... que **supervisa** les administracions públiques, els parlaments, la justícia i els governs... que fa **demòtica** (des del demos, poble) per posar la política al servei del poble, amb el compromís de **no concórrer mai a les eleccions** sinó d'aconseguir **referèndums vinculants** i **dret de revocació** de mandat dels elegits...

10. (b) Quina és la nostra responsabilitat?

10. (c) Com ens jutjarà la història? Quina és la nostra responsabilitat? Què podem fer?

En concret ofereixo Nova i aquest espai, mentre el tinguem, per a:

1. Equip i formació d'actualització i impuls de la **Ecodemocràcia cooperativa**, per incorporar noves “topies” i millores... i per impulsar l'estratègia.
2. Equip i formació d'estudi d'aquestes **causes clau**: desacreditar el lucre, moneda transparent, crèdit sense interès i plusvàlua comunitària.
3. Equip per reforçar el projecte del FSCat sobre **Transparència Pública**, amb un Pla de Transició que comença amb la “Penyora fiscal mentre no tinguem informació de les ajudes als bancs”, segueix amb la campanya “500€, no gràcies”, i continua amb la del “Règim de Transparència”.
4. Equip per formar i impulsar **Cercles de Transició** en barris, pobles, organitzacions (disposarem d'una exposició de fotos i d'una guia)
5. Equip i formació sobre **Estratègia i acció no violenta** i desobediència civil.

10. (c) Quina és la nostra responsabilitat?

Ningú no ho farà per nosaltres

Gràcies

marti@nova.cat

www.nova.cat